

Otrok spregovori – vam

✍ Neža Miklič

Zavedanje o lastnih tabujih pripomore k rušenju tabujev o spolnosti in o tem, da se zloraba dogaja drugim, tam daleč stran.

Ljudje se močno vznemirijo ob zgodbah zlorabljenih otrok in tržno usmerjeni mediji posamezna dejanja še vedno prepogosto spretno zgrabijo in marketinško lansirajo med občinstvo. Največkrat sledi senzacionalistično iskanje odgovornih, ponujeno mnenje o nestrokovnosti ali neučinkovitosti ukrepanja pristojnih pa vse prehitro postaja 'splošna resnica'. Kaj pa otrok? Ključno je zavedanje, da takšna dejanja ne osveščajo. Otroka se s takšnim ravnanjem ne rešuje, nasprotno, zgolj dejavno se vpliva na njegovo dodatno viktimizacijo ali še huje, otrokom se sporoča, naj v prihodnje raje ne spregovorijo, saj bo tako ali tako vse samo še slabše. Kako torej otroku pomagati? Kar otrok glede zlorabe resnično potrebuje, so informacije; odkrite in jasne, posredovane s strani prave osebe. To ste lahko vi! Otroka lahko osvestite v tej meri, da se ta potencialni zlorabi izogne, jo prepreči ali prekine. Vse to lahko storite vi!

Otroci ne poznajo tabujev – ustvarijo jih odrasli

Otroci tabujev v svoji otroški nedolžnosti ne poznajo. Zanje tabuje ustvarijo odrasli, zaradi česar je pomembno in potrebno, da se odrasli najprej sploh zavedó tako družbenih kot tudi svojih tabujev. Spolnost je med odraslimi še vedno močan tabu. Na vsakem koraku smo sicer obdani s podobami o spolnosti. Ta vzbuja pozornost in dviguje prodajo katere koli materialne

stvari. Ljudje sicer zelo pogosto nizajo 'zgodbice' o spolnosti, a več ali manj so te podane preko humorja ali šaljivih prigod, ki so se zgodile nekemu drugemu. Koliko ljudje dejansko zmorejo spregovoriti o intimnosti, o odnosu? Malo in še to težko. Zelo težko.

Storilci zlorab otrok tabuje o spolnosti in zadržke odraslih spretno izkoristijo. Izkoristijo strah pred pogovorom o spolnosti in strah pred intimnostjo. Oni z otrokom vzpostavijo odnos, sprva odnos zaupanja, nato odnos 'intimnosti'. Gre seveda za zlorabo zaupanja in intimnosti. Otrok brez pravih informacij s strani prave odrasle osebe storilcu verjame in mu zaupa. Tudi zato otrok zelo dolgo ne ve, da gre za zlorabo, in jo zato še veliko težje razkrije.

Kako govoriti o zlorabi

Zloraba otroka vsekakor ostaja zahtevna tema, spolna zloraba otroka še veliko bolj. Kljub intenzivnemu osveščanju o zlorabah otrok ta tema ostaja pri odraslih še vedno nekje v ozadju. Največkrat slišimo pogovore o psihološkem, čustvenem nasilju, dobro poznamo in prepoznamo fizično nasilje – kaj pa spolno nasilje? Si o tem upamo spregovoriti kot učitelji, svetovalni ali strokovni delavci?

Prvi koraki so težki, naslednji veliko lažji, vse dokler korak ne postane lahkoten in sproščen; tako je tudi pri pogovoru o spolni zlorabi otroka.

Prvi korak

Učitelji in strokovni delavci vzgojnih in izobraževanih institucij se preprosto ne zavedate osnovnega dejstva, da ste strokovnjaki! Ste ljudje, ki z otroki vsak dan preživite več ur, kot jih ti preživijo s svojimi starši. Ste pedagogi, ki

veste, kako podajati vsebino, da bo ta lahko razumljiva še najbolj neukemu. In ste ljudje, ki ste v poklic dela in sobivanja z otroki prišli z ljubeznijo do poučevanja, z naklonjenostjo do otrok in plemenitostjo, da delite znanje. Če to ne bi bili, bi pristali v drugih, bolj plačanih poklicih. Učitelji, strokovni delavci se namreč še kako zavedate dejstva, da je pravo bogastvo zagledati otroka, ki odraste v celovito osebo, in se ob tem dobro počutiti. Zakaj? Zaradi tistega prijetnega občutka, da ste tudi vi malce pripomogli k temu.

Zato ste učiteljice, učitelji, profesorice in profesorji, različni šolski svetovalni delavci še kako primerni za osveščanje o spolni zlorabi otroka. Od vas se kar nekako pričakuje, da boste znali izpeljati osveščevalni pogovor ali celo delavnico z otroki in/ali starši o spolni zlorabi otroka. Pa je res tako? Naredili smo že prvi korak. Spoznali smo to, na kar pogosto pozabljate – da ste strokovnjaki, ki jim je mar za otroke.

“ Naredili smo že prvi korak.

Spoznali smo to, na kar pogosto pozabljate – da ste strokovnjaki, ki jim je mar za otroke. ”

Spolnost je povsem naravni del človeka, je del posameznika, zato ji na stežaj odprimo vrata in ne čutimo zavor pri pogovoru o njej. Otroci so hvaležni poslušalci. Odkriti, povsem naravni in sproščeni, zato ne razumejo zadržkov odraslih. S svojim odnosom otrokom zadržke zgolj ustvarjamo.

Drugi korak

Treba je brati, se učiti, izobraževati in usposablјati. Ne čakajte na seminarje in napatitve na izobraževanja. Vzemite v roke literaturo. Začnite z naj-

boljšo kombinacijo laične, leposlovne in strokovne literature. Pobrskajte po knjižnicah, knjigarnah ali na spletu. Preberite časopisne članke in nadgrajujte svoje že usvojeno znanje s prebiranjem strokovnih prispevkov, člankov in knjig. Kaj, kdaj in kako? Odvisno od okusa in dostopnosti, vsekakor pa je vedno najboljša kombinacija vsega po malem. Otroke največkrat poučujemo o spolni zlorabi z njimi najprimernejšimi oblikami. Majhne otroke ali otroke, ki se prvič srečujejo s to tematiko, najpogosteje s pomočjo slikanic ali stripov, ustreznih spletnih strani in kratkih, le nekaj minut trajajočih filmčkov. Zakaj ne bi tudi vi začeli tako? Če je primereno za otroke, bo primereno tudi za odrasle. Ne pozabite, prav ta način prvega osveščanja o tematiki bi lahko predlagali tudi staršem otrok, kajne? Osnovna podlaga za znanje je že zastavljena. V nadaljevanju zahtevnost stopnjujte in svoje znanje nadgrajujte. In ko se ponudi seminar, se ga z veseljem udeležite. Mnogo je takšnih, ki so na visoki strokovni ravni. Četudi boste kakšne stvari slišali ponovno, vzemite to kot utrjevanje in potrdilo, da že imate podlago, znanje in osnovo. Imate temelje in gradite zidove. Kot udeleženci ne pozabite spraševati in si zapisovati. Tudi ideje in misli, kako bi lahko vi izpeljali takšno delavnico.

Tretji korak

Tretji korak je vaja. Najprej pred ogledalom, da trema popusti in z

obraza izgine rdečica. Nato pred kolegom, ki tematiko pozna, je z njo seznanjen ali jo celo že predstavlja. Pri takšnih pogovorih bodite prisotni, spremljajte kakšnega od kolegov, se od njega ali nje učite in vadite. Vključujte se postopoma. Najprej s prisotnostjo, kasneje z opombo, mislijo, morda z vprašanjem.

Vključujte tematiko kjer koli in kadar koli in predvsem pri kateri koli snovi. Slovenski jezik, zgodovina, geografija, etika, fizika, kemija, biologija,

Foto: Petra Duhamov

celo tuji jeziki, telesna vzgoja, izbirni predmeti. Čisto pri vsakem predmetu je prostor za vsebine o spolnosti in zlorabi. Tako zahtevna tematika ne bo vsiljena, nasprotno – razumljena bo kot popestritev.

Četrti korak

Izkoristite priložnost in 'zgrabite bika za roge'. Ko nekdo drug, strokovnjak, bodisi predstavnik uradne

ali nevladne organizacije, pride med vaše učence in predstavlja to zahtevno temo, bodite zraven. Poslušajte in se učite. Učenci bodo, vznemirjeni zaradi 'zunanjega gosta' in 'dražljivosti tematike', morda komunicirali in se odzivali v luči, ki je še ne poznate. Besede, ki bodo izrečene, lahko dejavno vključite pri svojem predmetu, pri razredni uri.

Peti korak

Dejavno vključite učence. Predstavite tematiko in jim prepustite vajeti. Prepustite se in se pustite presenetiti. Boste vključili druge sodelavce? Omogočite otrokom, da sooblikujejo dejavnost. Lahko presenetijo vas in sebe.

Kaj pa sodelovanje v projektih na lokalni ali regionalni ravni? Državni ali evropski prostor. Ko se namreč vrata odpro in tabuji padejo, ni več ovir, so zgolj in samo še izzivi. Ne bo vedno lahko, bo pa zato vedno dinamično.

Povejte, kaj počnete

Seznanite starše otrok s tem, kaj počnete, s kom in predvsem – zakaj. Morda bo kdo od njih želel sodelovati. Povejte jim, da to 'dodatno delo' opravljate, ker vam ni vseeno za otroke, ki so vsaj malce tudi vaši. Vaši so vsak dan, lahko tudi nekaj let, predvsem pa v vašem in njihovem spominu ostajajo za vedno.

“ Razkritje je vedno sporočilo. Ko si otrok sam izbere osebo, ki ji bo razkril zlorabo, se odloči za pravo osebo. ”

Nekega dne bo kakšen otrok prišel do vas in se vam zaupal ter vam s tem razkril zlorabo. Na razkritje kljub vsemu znanju ne boste nikoli zares povsem pripravljeni. Zdelo se vam bo, da še ne veste dovolj. Kar boste vedeli in pravzaprav veste že sedaj, pa je, da si vas je otrok izbral predvsem zaradi tega, ker ste vredni zaupanja. Razkritje je vedno sporočilo. Ko si otrok sam izbere osebo, ki ji bo razkril zlorabo, se odloči za pravo osebo. Vi ste ta prava oseba! Zatorej – le srečno in pogumno! ■